

Nazwa przedmiotu: Improwizacja fortepianowa w metodzie Dalcroze'a			
Jednostka prowadząca przedmiot: UMFC Filia w Białymstoku Wydział Instrumentalno-Pedagogiczny, Edukacji Muzycznej i Wokalistyki			Ważna od roku akademickiego: 2025/2026
Kierunek: edukacja artystyczna w zakresie sztuki muzycznej		Specjalność: rytmika	
Forma studiów: stacjonarne pierwszego stopnia		Profil kształcenia: ogólnoakademicki	Status przedmiotu: obowiązkowy
Forma zajęć: ćwiczenia	Język przedmiotu: polski	Rok/semestr: I-III/1-6	Wymiar godzin: 75
Koordynator przedmiotu		Kierownik Katedry Chóralistyki i Edukacji Artystycznej	
Prowadzący zajęcia		mgr Agnieszka Blank	
Cele przedmiotu		<p>Rozszerzenie wiedzy i praktyki muzycznej poprzez czynne zapoznanie studenta z właściwościami stylów muzycznych, analizą formalną i harmoniczną dzieł muzycznych, elementami kompozycji, technikami kompozytorskimi, graniem a'vista, transpozycją, analizą wykonawczą utworów.</p> <p>Rozwijanie pamięci muzycznej oraz zdobywanie umiejętności w zakresie szybkości i wielotorowości myślenia, umożliwiających elastyczne podejście do interpretacji dzieł muzycznych i tworzenie samodzielnych koncepcji wykonawczych.</p> <p>Opanowanie i utrwalenie środków wykonawczych niezbędnych w improwizacji.</p> <p>Rozwijanie i kształcenie inicjatywy oryginalności myślenia, samodzielności, wyobraźni twórczej;</p> <p>Nabycie umiejętności warsztatowych niezbędnych do prowadzenia zajęć rytmicznych metodą Dalcroze'a w szkole muzycznej I stopnia.</p>	
Wymagania wstępne		Posiadanie umiejętności czytania nut w kluczu wiolinowym i basowym; posiadanie słuchu muzycznego; granie na fortepianie w zakresie pozwalającym na swobodne improwizowanie; umiejętność stosowania w praktyce zasad teorii muzyki, szczególnie w zakresie harmonii; posiadanie praktycznej umiejętności transpozycji materiału muzycznego w ramach gry na fortepianie; umiejętność korzystania z literatury specjalistycznej	
Kategorie efektów	Nr efektu	EFEKTY UCZENIA SIĘ DLA PRZEDMIOTU	Numer efektu kier./spec.
Wiedza	1	Zna podstawowy repertuar związany ze specjalnością rytmika	S1_W1 S1_W2
	2	Zna w podstawowym stopniu problematykę budowy fortepianu	S1_W3 S1_W6
Umiejętności	3	Wykonuje reprezentatywny repertuar związany ze specjalnością rytmika	S1_U2
	4	Tworzy i realizuje własne koncepcje artystyczne w zakresie improwizacji fortepianowej w metodzie Dalcroze'a oraz dysponuje umiejętnościami niezbędnymi do osiągnięcia zamierzonych przez siebie efektów	S1_U4 S1_U5
	5	Postępuje się warszatem technicznym w grze na fortepianie w stopniu pozwalającym na samodzielną pracę w zakresie improwizacji fortepianowej	S1_U5 S1_U6 S1_U7
	6	Doskonalą swój muzyczny warsztat wykonawczy i pogłębia wiedzę teoretyczną i praktyczną w zakresie improwizacji fortepianowej.	S1_U6 S1_U7

Kompetencje społeczne	7	Zajmuje krytyczne stanowisko w odniesieniu do prezentacji artystycznych własnych i innych osób	S1_K2 S1_K3
TREŚCI PROGRAMOWE PRZEDMIOTU			Liczba godzin
Semestr I <ol style="list-style-type: none"> 1. Podział klawiatury na rejestry – swobodna improwizacja na zasadzie kontrastów 2. z wykorzystaniem temp stałych i zmiennych, dynamiki stałej i zmiennej, różnorodnej artykulacji. 3. Transponowanie pojedynczych dźwięków, interwałów i współbrzmień wieloskładnikowych obiema rękami w różnych układach fakturalnych 4. Improwizowanie melodii wraz z jej odmianami – snucie melodii, formowanie melodii o budowie okresowej (poprzednik – następnik), konstruowanie do podanego schematu rytmicznego, układanie melodii do wierszy i tekstów 5. Ćwiczenia orientacji na klawiaturze – granie trójdźwięków ze zmianą przewrotów i pozycji. Improwizacja na skalach: pentatonika, całotonowa, skale modalne. 6. Kojarzenie zjawisk pozamuzycznych z elementami muzyki – improwizacja o charakterze ilustracyjnym (miniatury w nastrojach, obrazki muzyczne na zadany – wykorzystanie literatury fortepianowej dziecięcej) 7. Ćwiczenie wielotorowości myślenia podczas gry <i>a vista</i> 8. Melodia ludowa w transpozycji sekundowej i tercjowej – śpiew z jednoczesnym akompaniamentem – aranżacja łatwych melodii ludowych 			7,5
Semestr II <ol style="list-style-type: none"> 9. Transponowanie podanych melodii i harmonizowanie ich w nowych tonacjach 10. Piosenki dziecięce – tworzenie akompaniamentów do znanych piosenek 11. Transponowanie melodii ludowych z akompaniamentem i jednoczesnym śpiewem. Opracowywanie akompaniamentów do znanych tańców regionalnych 12. Umiejętność stosowania progresji i dominant wtrąconych w improwizacji 13. Modelowanie interwałów – improwizacja w stylach i technikach XX w. – kreowanie improwizacji na zasadzie podobieństwa i przeciwieństwa 14. Wykorzystywanie różnych rodzajów faktury fortepianowej (faktura akordowa, figuracyjna, polifonizująca) 15. Improwizowanie formy tanecznej – marsz, walc 			7,5
Semestr III <ol style="list-style-type: none"> 16. Improwizacja w stylu klasycznym – czytanie <i>a vista</i>, analiza utworów, rozszerzanie i redukcja tekstu nutowego 17. Świadome stosowanie w improwizacji formy wariacyjnej – opracowania wariacyjne tematu w stylu klasycznym w oparciu o tekst nutowy 18. Śpiewanie melodii z równoczesnym wykonywaniem przez siebie akompaniamentu oburącz 19. Fortepianowe opracowanie piosenek dziecięcych – kompozycje (na głos z fortepianem) do wybranych tekstów 20. Modelowanie interwałów – improwizacja w „stylach” i technikach XX wieku do podanego modelu i w określonym charakterze – periodyczne, metrytmiczne ze szczególnym uwzględnieniem neoklasycyzmu 21. Improwizowanie miniatur muzycznych w różnych charakterach. Dbanie o jakość dźwięku w improwizacji oraz precyzję wykonania 22. Improwizowanie dwugłosu w ujęciu polifonicznym z zastosowaniem imitacji swobodnej oraz ozdobników (nawiązanie do muzyki barokowej – czytanie <i>a vista</i> i analiza utworów) 23. Improwizowanie formy tanecznej – polka, krakowiak 			15
Semestr IV <ol style="list-style-type: none"> 24. Umiejętność gry na fortepianie bez patrzenia na klawiaturę 25. Świadome stosowanie w improwizacji zasady budowy okresowej (forma AB i ABA) 26. Umiejętność stosowania prostych modulacji w improwizacji 27. Gra <i>a vista</i> na 4 ręce 28. Przekształcanie utworów powstałych na gruncie muzyki klasycznej i neoklasycznej, stosując redukcję lub wzbogacenie zapisu nutowego utworu muzycznego (zmiany sferze rytmiczno-melodycznej i fakturalnej z zachowaniem przebiegu harmonicznego i formalnego oryginału) 29. Ćwiczenia orientacji na klawiaturze – kadencja mała w układzie skupionym we wszystkich przewrotach i pozycjach w 12 majorowych i minorowych tonacjach 30. Zapoznanie się z harmonią muzyki rozrywkowej i jazzowej, standardy jazzowe – improwizacja na bazie podanych oznaczeń funkcyjnych w różnych stylach i formach jazzowych 31. Improwizowanie formy tanecznej – polonez 			15

Semestr V		15	
32. Improwizowanie <i>Wstępu do lekcji</i> w stylu klasycznym i neoklasycznym 33. Granie kadencji wielkiej doskonałej w układzie skupionym we wszystkich przewrotach i pozycjach w 12 tonacjach majorowych i minorowych 34. Improwizowanie prostych łańcuchów metrum 4/4 w stylu klasycznym i neoklasycznym. 35. Rozpoznawanie wybranych stylów muzycznych (barok, klasycyzm, romantyzm, impresjonizm, neoklasycyzm) oraz wybranych kierunków (punktualizm, sonoryzm) – postępowanie się nimi w improwizacji i kompozycji 36. Improwizowanie wartości, grup rytmicznych różnych metrach w różnych tempach, ze zróżnicowaniem dynamiki, artykulacji, kolorystyki. 37. Tworzenie improwizowanych akompaniamentów do polskich piosenek ludowych popularnych i dziecięcych w fakturze fortepianowej na gruncie harmonii klasycznej lub rozrywkowej 38. Ćwiczenia orientacji na klawiaturze – progresje niemodulujące 39. Improwizowanie formy tanecznej: kujawiak			
Semestr VI		15	
40. Improwizowanie <i>Wstępu do lekcji</i> w różnych stylach 41. Stosowanie w improwizacji kadencji zawieszanej, plagalnej i zwodniczej. 42. Modulacje 43. Improwizacja w stylu klasycznym z zastosowaniem rotacji i figuracji, ze zmianami gęstości współbrzmień i zmianami pozycji akordów figurowanych, z uwzględnieniem progresji i zboczeń modulacyjnych w formie ronda 44. Improwizowanie łańcuchów i tematów rytmicznych w taktach ćwierćnutowych i ósemkowych 45. Komponowanie i aranżowanie piosenek do tekstów własnych lub obcych 46. Kompozycje – miniatury na zespół dowolnych instrumentów 47. Aranżacje piosenek na głos i zespół dowolnych instrumentów 48. Forma improwizowana – oberek			
UWAGI:			
Rozkład godzin potrzebnych na realizację konkretnych zagadnień/tematów jest bardzo indywidualizowany i zależy od potrzeb oraz możliwości każdego studenta.			
Metody kształcenia	1. Wykład problemowy 2. Wykład konwersatoryjny 3. Praca z tekstem nutowym 4. Rozwiązywanie zadań artystycznych 5. Praca indywidualna		
Metody weryfikacji	1. Kolokwium – ocena wykonania zadań zawartych w programie przewidzianym na dany semestr.	Nr efektu uczenia się 1-7	
	2. Egzamin – ocena wykonania zadań zawartych w programie przewidzianym na dany semestr.	1-7	
KORELACJA EFEKTÓW UCZENIA SIĘ Z TREŚCIAMI PROGRAMOWYMI, METODAMI KSZTAŁCENIA I WERYFIKACJI			
Nr efektu uczenia się	Treści kształcenia	Metody kształcenia	Metody weryfikacji
1	3, 5, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 21, 22, 26, 27, 29, 30, 34, 36, 38, 42, 47	1-5	1-2
2	1-47	1-5	1-2
3	3, 5-10, 12-22, 24-27, 29-30, 34, 36, 38, 41, 42, 44, 46, 47	1-5	1-2
4	1-47	1-5	1-2
5	1-47	1-5	1-2
6	1-47	1-5	1-2
7	1-47	1-5	1-2
Warunki zaliczenia	uczęszczanie na zajęcia oraz osiągnięcie wszystkich założonych efektów uczenia się (w minimalnym akceptowalnym stopniu – w wysokości >50%), ocena nakładu pracy własnej oraz jej postępu		
Rok	I	II	III

Semestr	I	II	III	IV	V	VI
ECTS	1	1,5	2	2	2	3
Liczba godzin w tyg.	0,5	0,5	1	1	1	1
Rodzaj zaliczenia	zaliczenie	kolokwium	kolokwium	kolokwium	kolokwium	egzamin
Literatura podstawowa						
<ol style="list-style-type: none"> 1. K. Zwierz - Improwizacja fortepianowa Szabolcsa Esztenyiego (Akademia Muzyczna im. F. Chopina Warszawa 2006). 2. F. Wesolowski - Nauka harmonii (Akademia Muzyczna w Łodzi. Łódź 2008) 3. B. Motyka - Szkoła improwizacji na fortepian (Rybnik 1991) 4. J. Oleszkowicz - I ty możesz improwizować (CEA Warszawa 1997) 5. M. Pokrzywińska - Progresje (CEA Warszawa 2004) 6. Materiały z V i VI Ogólnopolskiej Sesji Naukowej (Akademia Muzyczna Łódź 2000 i 2002) 7. T. Świercz - Materiały do nauki improwizacji fortepianowej (Wydawnictwo AM Gdańsk 2007) 8. A. Koszewski - Materiały do nauki improwizacji fortepianowej (Poznań 1968). 						
Literatura uzupełniająca						
<ol style="list-style-type: none"> 1. Zbiory melodii ludowych (O. Kolberg, S. Esztenyi) 2. Zbiory piosenek dziecięcych (U. Smoczyńska-Nachtman: Kalendarz muzyczny w przedszkolu, E. Lipska: Muzyka w nauczaniu początkowym). 3. Piosenki dla dzieci polskich kompozytorów XX w. (W. Lutostawski, T. Baird) 4. Obrazki muzyczne dziecięcej literatury fortepianowej (F. Rybicki, J. Garścia, J. Łuciuk, M. Drobner, W. Markiewiczówna) 5. Utwory reprezentatywne dla stylów i języków kompozytorskich różnych epok (J.S. Bach, J. Haydn, J. Strauss, R. Schubert, C. Debussy, S. Joplin) 6. Popularny standardy jazzowe 						
KALKULACJA NAKŁADU PRACY STUDENTA						
Zajęcia dydaktyczne	75	Przygotowanie się do prezentacji / koncertu			15	
Przygotowanie się do zajęć	180	Przygotowanie się do egzaminu / zaliczenia			60	
Praca własna z literaturą	10	Inne			0	
Konsultacje	5					
Łączny nakład pracy w godzinach	345	Łączna liczba punktów ECTS			11,5	
Możliwości kariery zawodowej						
<p>Po ukończeniu cyklu nauczania student jest przygotowany w zakresie improwizacji fortepianowej do pracy w szkole muzycznej I stopnia i innych placówkach edukacyjnych - warunkiem jest ukończenie studiów II stopnia w celu uzyskania pełnych kwalifikacji nauczycielskich.</p>						